

عوامل مشترک در زوج و خانواده درمانی

اساس فراموش شده درمان های مؤثر

تألیف

داگلاس ه. اسپرنکل

سین د. دیویس

جی. ل. لیو

ترجمه

دکتر مجتبی دایر

متخصص روانشناسی، مدرس دانشگاه

فرزانه رسانه

کارشناس ارشد روانشناسی

GUILFORD

(با مجوز رسمی ترجمه)

کتاب ارجمند

کتاب ارجمند

داگلاس ه اسپرنکل، سین د. دیویس، جی ل. لیو

عوامل مشترک در زوج درمانی خانواده‌درمانی

اساس فراموش‌شده در ن‌های مؤثر

ترجمه: دکتر مجتبی دلیر، فرزانه

فروست: ۹۲۹

ناشر: کتاب ارجمند با همکاری انتشارات ارجمند

صفحه‌آرا: معصومه دلتواز

مدیر هنری: احسان ارجمند

ناظر چاپ: سعید خانکشلو

چاپ: سامان، صحافی: روشنگر

چاپ اول، تیر ماه ۱۳۹۴، ۱۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۰-۴۰۰-۰

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و مترجمان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را به صورت مجاز یا غیرمجاز، به هر روش و به هر وسیله، در هر کشور، بدون اجازه مؤلف، ناشر، نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

www.arjmandpub.com

سرشناسه: اسپرنکل، داگلاس ه. Sprenkle, Douglas H.

عنوان و نام‌پیدا: عوامل مشترک در زوج و خانواده‌درمانی: اساس فراموش‌شده در درمان‌های مؤثر/ تألیف داگلاس ه. اسپرنکل، سین د. دیویس، جی ل. لیو؛ ترجمه دکتر مجتبی دلیر، فرزانه رسانه.

مشخصات نشر: تهران: کتاب ارجمند، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۲۵۶ ص. وزیری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۰-۴۰۰-۰

عنوان اصلی: Common Factors in Couple and Family Therapy: The Overlooked Foundation for Effective Practice., c2009.

موضوع: زوج‌درمانی، روان‌درمانی خانواده، زناشویی - روان‌درمانی شناسه افزوده: دیویس، سین د. Davis, Sean D.; لیو، جی Lebo, Jay

۱۳۹۴ - مترجم، ۱۳۵۷ - مجتبی، ۱۳۵۷ - مترجم، رسانه، فرزانه،

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۴۷۹/الف/۵/RC۴۸۸/۵

رده‌بندی دی‌بی: ۶۱۶/۸۹۱۵۶۲

شماره کتابشناختی: ۳۷۴۸۹۱۲

مرکز پخش: انتشارات ارجمند

دفتر مرکزی: تهران بلوار کشاورز، بین خ کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۲، تلفن: ۸۸۹۸۲۰۴

شعبه مشهد: ابتدای احمدآباد، پاساژ امیر، انتشارات مجد دانش، تلفن: ۰۵۱-۳۸۰۴۱۱۶

شعبه رشت: خ نامجو، روبروی ورزشگاه عضدی، تلفن: ۰۱۳-۳۳۳۳۲۸۷۶

شعبه بابل: خ گنج افروز، پاساژ گنج افروز، تلفن: ۰۱۱-۳۲۲۷۷۶۴

شعبه ساری: بیمارستان امام، روبروی ریاست تلفن: ۰۹۱۱۸۰۲۰۰۹۰

شعبه کرمانشاه: خ مدرس، پشت پاساژ سعید، کتابفروشی دانشمند تلفن: ۰۸۳-۳۷۲۸۴۸۳۸

بها: ۱۵۰۰۰ تومان

با ارسال پیامک به شماره ۰۵۹۹ ۵۹۹ ۰۰۰ ۱ در جریان تازه‌های نشر ما قرار بگیرید:

ارسال عدد ۱: دریافت تازه‌های نشر پزشکی به صورت پیامک

ارسال عدد ۲: دریافت تازه‌های نشر روان‌شناسی به صورت پیامک

ارسال ایمیل: دریافت خبرنامه الکترونیکی انتشارات ارجمند به صورت ایمیل

فهرست

۱۱	سخن مترجمان
۱۵	درباره نویسندگان
۱۷	تشکر و قدردانی
۱۹	فصل اول: مامل تغییر درمانی چیست؟
۲۱	دو باب دایب تغییر درمانی
۲۷	مفهوم بازی‌های وسیع و محدود عوامل مشترک
۲۷	مقاومت درمانگران ارتطبی در برابر عوامل مشترک
۲۸	برنامه این کتاب
۳۱	فصل دوم: تاریخچه مامل عوامل مشترک
۳۲	نظریه‌های مبتنی بر مامل اولیه
۳۳	نسل اول خانواده درمانی‌ها
۳۵	آغاز شناخت عوامل مشترک: بخش‌های اولیه
۳۵	جروم فرانک
۳۶	کارل راجرز
۳۸	الگوی عمومی
۳۹	لوبورسکی و حکم پرنده دودو
۴۰	طبقه‌بندی‌های عوامل تغییر کاراسو، گورمن، و گلدفرید
۴۱	نتایج فراتحلیل‌های اثر روان‌درمانی
۴۲	تحلیل لمبرت
۴۳	مباحثه بزرگ روان‌درمانی
۴۴	قلب و روح تغییر
۴۵	گزارش بخش روان‌درمانی انجمن روان‌شناسی آمریکا
۴۶	جنبش یکپارچه‌نگر در روان‌درمانی و خانواده درمانی
۴۸	رویکرد متعادل عوامل مشترک اسپرنکل و بیلو
۴۹	فصل سوم: عوامل مشترک منحصربه‌فرد زوج و خانواده درمانی
۵۰	مفهوم‌سازی مشکلات در موقعیت ارتباطی
۵۲	قطع شیوه‌های ارتباطی بدکارکرد

۵۳.....	توسعه سیستم درمانی مستقیم.....
۵۶.....	توسعه اتحاد درمانی.....
۵۹.....	فصل چهارم: نمای کلی عوامل مشترک.....
۶۰.....	ویژگی های مراجع به عنوان عاملی مشترک.....
۶۳.....	ویژگی های درمانگر به عنوان عاملی مشترک.....
۶۷.....	ابعاد مختلف رابطه درمانی به عنوان عاملی مشترک.....
۶۷.....	ابعاد مختلف انتظار به عنوان عاملی مشترک.....
۶۸.....	سازوکارهای غیراختصاصی تغییر به عنوان عاملی مشترک.....
۶۹.....	سایر متغیرها: میانجی گر یا تعدیل کننده به عنوان عوامل مشترک.....
۷۵.....	فصل پنجم: دیدگاه متعادل عوامل مشترک.....
۷۶.....	باور به اینکه هر درمانی خوبی سایر درمان هاست در برابر مورد تردید قرار دادن اثربخشی نسبی.....
۷۹.....	بدنام کردن الگوهای مورد در برابر حمایت از آنها.....
۸۰.....	رابطه درمانی به عنوان همه چیز در مقابل رابطه درمانی به عنوان یک جنبه تغییر.....
۸۱.....	دست کم گرفتن پژوهش های کارآزمایی کنترل شده در برابر حمایت از آنها.....
۸۲.....	حمایت از مباحثات عوامل مشترک و عوامل خاص.....
۸۵.....	فصل ششم: تشویق مراجعین برای تغییر.....
۸۸.....	الگوی فرآیندی مراحل تغییر.....
۹۴.....	تسهیل درگیری مراجع در درمان به واسطه مصاحبه انگیزشی.....
۹۷.....	افزایش انگیزه و درگیر شدن مراجع در درمان ارتباطی: خانواده درمانی کاربردی.....
۹۸.....	کاربرد اصول ایجاد انگیزه در درمان ارتباطی: یک مورد بالینی.....
۱۰۳.....	فصل هفتم: یک اتحاد درمانی قوی.....
۱۰۴.....	شناخت اتحاد درمانی.....
۱۱۳.....	ایجاد و حفظ اتحاد در زوج و خانواده درمانی.....
۱۲۰.....	مداخله به عنوان یک روش ایجاد اتحاد.....
۱۲۱.....	اهمیت اتحاد درمانی.....
۱۲۳.....	فصل هشتم: الگوها.....
۱۲۶.....	فرایندهای ارتباطی مشترک آشفته و اهداف درمان: الگوها و چرخه های تعاملی.....
۱۲۸.....	مفهوم سازی های الگوی خاص درباره فرایندهای ارتباطی مشترک آشفته.....
۱۳۸.....	فرایندهای مشترک دیگر درباره روابط سالم و آشفته.....

فصل نهم: یک فرا- الگوی تغییر در زوج درمانی.....	۱۴۱
توسعه تجربی الگو.....	۱۴۳
چگونگی تعامل عوامل مشترک وسیع و محدود برای ایجاد تغییر در زوج درمانی: یک فرا- الگو.....	۱۴۴
نقاط قوت و محدودیت‌ها.....	۱۶۰
ملاحظات ویژه برای خانواده درمانی.....	۱۶۱
فصل دهم: موارد مخالف عوامل مشترک.....	۱۶۳
فصل یازدهم: آموزش و نظارت در عوامل مشترک.....	۱۷۹
فرض‌های زیربنایی رویکردهای آموزشی عوامل مشترک مولد تغییر و الگوی مولد تغییر.....	۱۸۱
مؤلفه‌های برنامه آموزشی عوامل مشترک.....	۱۸۳
مثال‌های کاربردی از ریکرد آموزشی عوامل مشترک ما.....	۱۸۵
تلویحاتی برای نظارت درمان.....	۱۸۷
فضای تفکر فراگیر نظری.....	۱۸۹
فصل دوازدهم: تلویحاتی برای پرونده‌ها، بحران و روان‌درمانگران.....	۱۹۱
تلویحات کلی برای روان‌درمانگران.....	۱۹۲
تلویحات خاص برای روان‌درمانگران.....	۱۹۵
تلویحات کلی برای پژوهشگران.....	۱۹۸
تلویحات خاص برای پژوهشگران.....	۲۰۱
ضمیمه «الف»: فهرست نظارت بر عوامل مشترک متعالی.....	۲۰۵
ضمیمه «ب»: ابزارهای مربوط به عوامل مشترک از نویسندگان دیگر.....	۲۱۲
فرم کوتاه تجدیدنظر شده مقیاس اتحاد روان‌درمانی یکپارچه.....	۲۱۳
مقیاس رتبه‌بندی جلسات (SRS V.3.0).....	۲۱۷
مقیاس رتبه‌بندی جلسات نوجوان (CSRS).....	۲۱۸
مقیاس رتبه‌بندی جلسات کودک (YCSRS).....	۲۱۹
نمایه.....	۲۲۰
منابع.....	۲۲۸
واژه‌نامه انگلیسی به فارسی.....	۲۵۱
واژه‌نامه فارسی به انگلیسی.....	۲۵۳

سخن مترجمان

در چارچوب رویکردهای زوج و خانواده‌درمانی مشکلات روان‌شناختی بر اساس این دیدگاه تبیین می‌شود که رفتار هر یک از اعضا را نمی‌توان بدون توجه به بافتی که در آن رخ می‌دهد درک نمود. به جای این‌که خاستگاه مشکلات یا پدیدآیی نشانه‌ها در شخص «بیمار» در نظر گرفته شود، خانواده‌درمانگرها چنین شخصی را فقط حامل نشانه (یا بیمار معلوم) دانسته و چنین پدیده‌ای را در حکم علامتی که بر عدم تعادل یا بدکارکردی خانواده تلقی می‌کنند. این نشانه‌ها دلالت بر آن دارد که خانواده ثبات خود را از دست داده است و تلاش می‌کند که دوباره سازگاری خود را به دست آورد یا به تعادل برسد. این موضوع که نشانه‌ها به منظور کمک به حفظ ثبات خانواده پدیدار شده‌اند - و به عبارت بهتر خانواده‌ای بدکارکرد به یک عضو «بیمار» نیاز دارند و خواهان آن هستند که وی را به خاطر بهزیستی خانواده درمانی سازند - از ابتدا شالوده‌ای اساسی رویکردهای خانواده‌درمانی بوده است.

در تاریخ خانواده‌درمانی نیز چندین جنبه‌های علمی دیگر تجدیدنظری می‌شود که نشانه بررسی بیشتر درباره برخی مفاهیم نظری درده‌ان‌هایی است که در زمان ظهور مورد پذیرش قرار نگرفتند و سال‌ها بعد و در شرایطی دیگر بحث تأثیر این یافته‌های جدید مورد بررسی مجدد قرار گرفته و بسیاری از رویکردهای نظری و درمانی را تحت تأثیر قرار داده‌اند.

بنیان‌های پژوهشی زوج و خانواده‌درمانی طی دهه گذشته تحول پیدا کرده است. تلاش‌های پژوهشی اولیه پاسخی به این نیاز بود که ثابت شود رویکردهای مختلف زوج و خانواده‌درمانی از روش‌های پژوهش کنترل‌شده و علمی استفاده می‌کنند. این تلاش‌ها برای اثبات اینکه حوزه خانواده‌درمانی یک حیطه علمی و مبتنی بر تحقیقات تجربی است، راهی مهم هستند. در واقع طی دو دهه گذشته خانواده‌درمانی بنیادهای تحقیقی غنی و گسترده‌ای پیدا کرده است و مکاتب درمانی، عوامل مشترکی را ارائه کرده‌اند که به قول لوبورسکی و همکارانش مشخصه همه درمان‌های خوب است.

این کتاب با تأکید بر عوامل مشترک در زوج و خانواده‌درمانی رویکردی ارائه می‌دهد که به قولی ساده است، اما سطحی نیست. عوامل مشترک منحصر به فردی که در این کتاب مورد بحث قرار گرفته است عبارتند از:

- مفهوم‌سازی مشکلات در موقعیت ارتباطی
- قطع شیوه‌های ارتباطی بدکارکرد
- توسعه سیستم درمانی مستقیم

- و توسعه اتحاد درمانی

سه نویسنده این کتاب (داگلاس ه اسپرنکل، سین د. دیویس، و جی. ل. لیو) که هر یک دارای افتخاراتی در حوزه خانواده درمانی می باشند، سعی داشته اند تا با ارائه مثال های واقعی، مفاهیم و تلویحات خاص را برای مخاطبین آشکارتر نمایند.

فصل اول کتاب به مقایسه دو الگوی تغییر (الگوی قدیمی و جدید) می پردازد و ویژگی های آنها را مورد بحث قرار می دهد. فصل دوم نگاه مختصری به تاریخچه عوامل مشترک دارد و در فصل سوم بر عوامل مشترک منحصربه فرد در زوج و خانواده درمانی تأکید می شود. در فصل چهارم عوامل مشترک وسیع و محدود، همراه شواهد پژوهشی آنها مورد بررسی قرار می گیرد. فصل پنجم، دیدگاه متعادل عوامل مشترک را که بحث اصلی کتاب بر آن متمرکز است مطرح می کند. فصول ۶ تا ۹ کاربردی ترین بخش کتاب است که حاوی مثال های بالینی بسیاری می باشد. فصل ششم، عوامل مشترک کلیدی «مراجع» و «درمانگر» را شرح می دهد؛ در این فصل همچنین مراحل فرافکری تغییر پروچاسکا (۱۹۹۹) و مصاحبه انگیزشی میلر و رولاند (۲۰۰۲) مطرح می شود. فصل هفتم، بر اهمیت اتحاد درمانی و جنبه های منحصربه فرد آن در زوج و خانواده متمرکز است. در فصل هشتم عوامل مشترک ارتباطی منحصربه فرد برای قطع کردن الگوهای چرخه ای ارتباطی بدکارکرد مطرح می شود. آنچه این فصل را جذاب می سازد مداخلات سه الگوی نظامی، خواننده خوان (روابط شیء، هیجان مدار، و راه حل مدار) است که به روش های مشابهی چرخه های بدکارکرد یک زوج درمانجو را قطع می کند. فصل نهم، از مطالب مطرح شده در فصول اخیر به وسیله ارائه یک فرا-الگوی تغییر نتیجه گیری می کند. فصل دهم، به موارد مخالف با عوامل مشترک و پاسخ به این مخالفت ها اختصاص دارد. فصل یازدهم، تلویحاتی را برای ناظران درمان، در درمان ارتباطی مطرح می کند و بر رویکرد یادگیری الگوهای متعدد و انعطاف پذیر برای هماهنگی با انواع مختلف مراجعین تأکید می کند. در نهایت فصل دوازدهم، توصیه های ویژه ای برای روان درمانگران، ناظران درمان و پژوهشگران را اساس ایده ها و مطالب کتاب حاضر پیشنهاد می کند. کتاب با دو ضمیمه به پایان می رسد. ضمیمه «الف» شامل فهرست نظارت بر عوامل مشترک بوده و حاوی سؤالات خودسنجی درمانگر برای ارزیابی پیشرفت درمان می باشد. ضمیمه «ب» نیز ابزارهایی برای ارزیابی پیشرفت درمان را دربرمی گیرد که به مراجع اختصاص دارد. در آخر چند نکته را درباره درمان، مراجع و درمانگر یادآور می شویم: در ساعات بیشماری که صرف یادگیری درمان، شرکت در کارگاه های آموزشی، و غیره می شود پیام ضمنی این است که درمانگر مسئول موفقیت یا شکست درمان است. این اشتباه است که فرض کنیم آنچه که درمانگر انجام می دهد مهمترین عنصر درمان است. درمانی که توسط درمانگران باتجربه ارائه می شود تنها بخشی از موفقیت نتایج را تأمین می کند، بخش مهمتر و اصلی تر، مراجعین هستند که عامل مشترک موفقیت یا شکست درمان ها محسوب می شوند. مراجعین اغلب توانا تر از چیزی هستند که ما به آنها نسبت

می‌دهیم، این مراجعین هستند که انتخاب می‌کنند به چه چیزی توجه شود و چگونه این کار صورت گیرد. درمان، به طور طبیعی بهبود جنبه‌های سالم زندگی مراجع را تسهیل می‌کند و درمانگران به عنوان نظام‌های حمایتی و ارائه‌دهندگان خدمات عمل می‌کنند. و در نهایت، هیچ کتاب راهنمایی نمی‌تواند به خوبی روان‌درمانی را توصیف کند، چرا که درمان نتیجه همکاری منحصر به فرد مراجع و درمانگر است. برای برگردان این اثر ساعات بسیاری وقت صرف شده و از تجربه سال‌ها کار بالینی با زوج، خانواده و مراجعین مختلف استفاده شده است اما مدعی بی‌نقص بودن آن نیستیم. بنابراین، از اساتید، همکاران، دانشجویان، و تمام خوانندگان که کاستی‌های کار را با ما در میان می‌گذارند صمیمانه سپاسگزاریم. استاد فرهیخته و گرانقدر جناب دکتر محسن ارجمند و تمام همکاران پرتلاش ایشان در انتشارات ارحام تشکر ویژه داریم. خداوند رحمان را شاکریم که توفیق برداشتن گام کوچک دیگری را در جهت خدمت به جامعه بالینگر پارسی زبان به ما عطا فرمود.

فرزانه رسانه

کارشناس ارشد روان‌شناسی

دکتر مجتبی‌الیم

دانش‌آموخته ممتاز روان‌شناس